

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут **Навчально-науковий інститут мистецтв**

**Кафедра музичної україністики та народно-інструментального
мистецтва**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФАХОВЕ СОЛЬФЕДЖІО

Рівень вищої освіти – **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **Музичне мистецтво**

Спеціалізація (за наявності) _____

Спеціальність **025 Музичне мистецтво**

Галузь знань **02 Культура і мистецтво**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 8 від “16” січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Фахове сольфеджіо
Викладач (-і)	Романюк Л. Б.
Контактний телефон викладача	095 803 30 86
Е-mail викладача	leromanyk@ukr.net
Формат дисципліни	Денна/заочна
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЕКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться упродовж грудня-лютого поточного року, а також відповідно до практичних занять з курсу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальний курс “Фахове сольфеджіо” є одним з найважливіших в ході підготовки співака-професіонала, вчителя музики, музичного керівника. Він займає чільне місце серед музично-теоретичних дисциплін. Це практична дисципліна, яка охоплює певну систему інтонаційних і слухових умінь та навичок, необхідних для формування музиканта будь-якої спеціальності.</p> <p>Зміст курсу спрямований на системний, методичний розвиток музичних здібностей студентів-вокалістів: мелодичного, тембрового, ладового, гармонічного, поліфонічного слуху, метро-ритмічного відчуття, музичної пам’яті, музично-слухових уявлень, тобто музично-слухового досвіду. Сольфеджіо сприяє розвитку цих якостей за допомогою цілеспрямованого впливу на слух системою особливих форм завдань і вправ.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є: формування вільної слухової орієнтації в музичному матеріалі, уміння слухати та сприймати музику в усіх її компонентах.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - формування у студентів навичок точного інтонування та визначення на слух елементів музичної мови; - формування навичок вільного читання з аркуша (з урахуванням чистого інтонування та метро-ритмічної точності) різних одноголосних музичних прикладів та середніх за складністю хорових партитур; - розвиток внутрішнього слуху (вчити визначати стиль та характер музичного твору без програвання його на інструменті, визначати мелодичні та ладові особливості, гармонічну мову хорової партитури, її ладо-тональні і темпові зміни, кульмінацію твору); - досягнення ансамблю під час сольфеджування багатоголосних прикладів; - досягнення осмисленого ставлення до структурної, ладо-тональної та метро-ритмічної будови музичного прикладу (привчати студентів в уяві аналізувати приклад, спираючись на теоретичні знання, розуміти мелодичний і гармонічний розвиток музичної думки, відмічати найбільш характерні інтонаційно-ритмічні та інші закономірності та особливості в прикладах з сольфеджування або слухового аналізу); - формування навичок запису одноголосного та двоголосного диктанту; - навчання помічати свої та чужі помилки, інтонаційно-ритмічні неточності під час виконання прикладів та усвідомлення їх причин; - розвиток у студентів творчої ініціативи, творчих здібностей; - розвиток навичок чистого і виразного співу, що тісно пов’язано з оволодінням прийомів правильного дихання та звукоутворення; - розвиток музичної пам’яті. 	

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК-2 Здатність розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

ЗК-4 Здатність до розв'язання проблем.

ЗК-5 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7 Здатність до критики та самокритики.

ЗК-8 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-9 Здатність до шанобливого й дбайливого ставлення до історичної спадщини і культурних традицій.

ЗК-10 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-11 Здатність володіти іноземною мовою.

ЗК-13 Здатність працювати самостійно, виявляти ініціативу та лідерські якості.

ЗК-15 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності:

ФК-1 Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

ФК-2 Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

ФК-6 Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

ФК-9 Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

ФК-11 Здатність оперувати професійною термінологією.

ФК-16 Здатність використовувати засоби масової інформації для просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень музичної культури.

ФК-18 Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Програмові результати навчання:

ПРН-1 Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння голосом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.

ПРН-2 Володіти методами та навичками сольного та ансамблевого співу, репетиційної роботи та концертних виступів.

ПРН-3 Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.

ПРН-4 Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

ПРН-5 Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

ПРН-6 Демонструвати спроможність до самостійного дослідження наукової проблеми в галузі музичного мистецтва та написання роботи відповідно до вимог, готовність дискутувати і аргументувати власну позицію.

ПРН-10 Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим колективом.

ПРН-13 Вміти здійснювати педагогічну діяльність.

ПРН-14 Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання сольного співу.

5. Організація навчання курсу

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	

лабораторні			60 год.
самостійна робота			120 год.
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
VII-VIII	Музичне мистецтво	IV (I-II семестр)	Вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Кількість годин			
Тема		Лабораторні	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Акордика гармонічних ладів. Головні функції ладу. Тема 1. Тризвуки та їх обернення гармонічного мажору та мінору.		4 лаб.	8 с. р.
Тема 2. Функційне значення акордів у ладі.		4 лаб.	8 с. р.
Тема 3. Головні функції ладу.		4 лаб.	8 с. р.
Тема 4. Септакорди та їх обернення в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі.		4 лаб.	8 с. р.
Тема 5. Акорди побічних ступенів. Перервана каденція.		4 лаб.	8 с. р.
Тема 6. Гармонічна логіка класичного однотонального періоду.		4 лаб.	8 с. р.
Тема 7. Діатонічні семи та п'ятиступеневі лади.		4 лаб.	8 с. р.
Тема 8. Мелодія: інтонаційна основа, логіка розвитку. Елементи структури музичної мови.		2 лаб.	8 с. р.
Змістовий модуль 2. Гармонічне чотириголосся. Хроматизм. Відхилення. Модуляція. Тема 1. Гармонічне чотириголосся у тісному розташуванні.		4 лаб.	8 с. р.
Тема 2. Гармонічне чотириголосся у широкому розташуванні		4 лаб.	8 с. р.
Тема 3. Нонакорди S та D групи		4 лаб.	8 с. р.
Тема 4. Ладова альтерація мажору та мінору.		4 лаб.	8 с. р.
Тема 5. Гармонічні звороти в умовах ладової альтерації.		4 лаб.	8 с. р.
Тема 6. Відхилення в тональності першого ступеня спорідненості.		4 лаб.	8 с. р.

Тема 7. Модуляція в тональності I ступеня спорідненості.	6 лаб.	8 с. р.
Загальна кількість годин	60 год.	120 год.
6. Система оцінювання курсу		
Загальна система оцінювання курсу	<p style="text-align: center;">Методи контролю</p> <p>Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного (проміжного), підсумкового (семестрового) контролю.</p> <p style="text-align: center;">Розподіл балів, що присвоюється студентам</p> <p>Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків).</p> <ul style="list-style-type: none"> - максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів, на екзамені – 50 балів; - при оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами. <p style="text-align: center;">Поточний контроль</p> <p>Поточний контроль – це оцінювання знань студента під час практичних занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності студента на занятті.</p> <p>Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни «Фахове сольфеджіо» оцінюється за п'ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх одержаних оцінок за відповіді та модуль. Одержану результат множитьс'я на коефіцієнт 10. За семестр студент набирає до 50 балів.</p> <p>Якщо студент жодного разу не відповідав на заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.</p> <p>Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:</p> <ul style="list-style-type: none"> - письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо). - реферат (письмові роботи, оформлені відповідно до вимог). <p>Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за модульні роботи є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.</p> <p style="text-align: center;">Модульний (проміжний) контроль</p> <p>Модульний контроль (МК) проводиться раз за семестр, відповідно до графіка навчального процесу.</p> <p>Оцінка модульного контролю виставляється з урахуванням результатів проведеного контрольного заходу даного МК. Використовується п'ятибальна шкала оцінювання.</p> <p>Контрольні заходи модульного контролю з «Фахового сольфеджіо» проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.</p> <p>Контрольні заходи модульного контролю проводяться у вигляді письмових контрольних робіт. В окремих випадках можна застосовувати й інші форми модульного контролю: письмові завдання,</p>	

тестування, усні колоквиуми та ін. Вид контрольного заходу та методика ураховання складових модульного контролю при визначенні оцінки за МК розробляється викладачем і затверджується кафедрою.

До контрольного заходу відповідного модульного контролю студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити індивідуальні завдання (реферати), а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

У разі відсутності студента на контрольному заході модульного контролю йому надається право на повторне складання в індивідуальному порядку.

Підсумковий (семестровий) контроль

Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату проміжної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

Розрахунок рейтингової оцінки змістового модуля (модулів) та умови отримання підсумкової оцінки екзаменаційного кредиту

Для розрахунку рейтингової оцінки пропонується використати єдину бальну систему оцінювання академічної успішності студентів з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали та шкали ECTS.

Пояснення оцінок ECTS:

А "Відмінно" – зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані, всі передбачені програмою навчання завдання виконані, якість їх виконання оцінена кількістю балів, близькою до максимальної.

В "Дуже добре" – зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою навчання, завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близькою до максимальної.

С "Добре" – зміст курсу засвоєний повністю, без прогалин, деякі практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі, передбачені програмою навчання, завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінена максимальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.

Д "Задовільно" – зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.

Е "Достатньо" – зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато з передбачених програмою навчання завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені кількістю балів, близькою до мінімальної.

FX "Умовно незадовільно" – зміст курсу засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання завдань не виконані, або якість їх виконання оцінена кількістю балів, близькою до мінімальної. При додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань.

	<p>F "Безумовно незадовільно" – зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до будь-якого значимого підвищення якості виконання навчальних завдань.</p> <p>Критерії оцінювання якості знань студентів</p> <p>1. "Безумовно незадовільно". Студент володіє незначною частиною тематичного матеріалу, виявляє невелику кількість вмій та навичок; володіє частиною спеціальної музичної термінології. Завдання виконуються частково і на низькому рівні, що свідчить про відсутність знань більшої частини матеріалу. Письмова робота — з великою кількістю помилок, які свідчать про слабо розвинений ладовий та гармонічний слух і про незадовільне засвоєння матеріалу.</p> <p>2 – «Незадовільно» (з можливістю повторного складання) Студент знає частину теоретичного матеріалу, застосовує обмежений термінологічний та словниковий запас, виконує завдання частково, демонструючи певну обізнаність, але необхідний об'єм матеріалу не засвоєний. Письмова робота виконана повністю, але з великою кількістю помилок; разом з тим, в ній присутні логічні фрагменти.</p> <p>3 – «Задовільно» Студент володіє певними навичками та вміннями. Не завжди здатний виконати завдання, які потребують абстрактного художнього мислення; виявляє недостатнє знання спеціальної музичної термінології; словниковий запас небагатий. Виконує всі запропоновані завдання на посередньому рівні. Письмова робота виконана з помилками, але є вдалі фрагменти, які свідчать про потенційні можливості студента; разом з тим міцні знання і навички відсутні.</p> <p>4 – «Добре» Студент сприймає музично-теоретичний матеріал у повному обсязі, але має стандартне мислення, може лише репродукувати отримані знання; йому бракує власних висновків, узагальнень. Недостатньо володіє спеціальною музичною термінологією. Відповідь студента свідчить про достатнє засвоєння матеріалу, але у виконанні завдань були помилки, які студент не помічав і долав за допомогою викладача. У письмовій роботі є 2-3 змістовні помилки.</p> <p>5 – «Відмінно» Студент володіє музично-теоретичним матеріалом у межах програми, вміє використовувати набуті знання, уміння і здібності у нових практичних завданнях; демонструє знання спеціальної музичної термінології, її усвідомлення, уміння систематизувати, узагальнювати, аналізувати музичні явища; застосовувати здобуті знання в практичній діяльності. Відповідь студента — без помилок. Письмова робота виконана на високому рівні без помилок, хоча іноді й не містить нестандартного, оригінального рішення.</p>
Вимоги до письмової роботи	
Семінарські заняття	
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату проміжної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.</p>

Підсумковий контроль	З дисципліни «Фахове сольфеджіо» передбачена така форма звітності, як іспит. Протягом семестру студент може набрати до 50 балів. На іспиті – максимально 50 балів. Для допуску до екзамену студент повинен набрати за результатами поточного і модульного контролю не менше 24 балів. Іспит є обов'язковою підсумковою формою контролю, яка				
	Оцінка ECTS	Визначення	Університетська шкала	Національна шкала	
				Екзам	Залік
		ВІДМІННО	90 – 100 <i>відмінно</i>	5 <i>відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
		ДУЖЕ ДОБРЕ	80 – 89 <i>добре</i>	4 <i>добре</i>	
		ДОБРЕ	70 – 79 <i>добре</i>		
		ЗАДОВІЛЬНО	60 – 69 <i>задовільно</i>	3 <i>Задовільно</i>	<i>не зараховано</i>
		ДОСТАТНЬО	50 – 59 <i>задовільно</i>		
		УМОВНО НЕЗАДОВІЛЬНО	26 – 49 <i>незадовільно</i> 3 можливість повторного складання	2 <i>незадовільно</i>	
	БЕЗУМОВНО НЕЗАДОВІЛЬНО	1 – 25 <i>незадовільно</i> з обов'язковим повторним курсом			
дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу з «Фахового сольфеджіо» і не може бути зведена до рівня поточних форм контролю. Оцінка за екзамен «автоматично» не виставляється. Іспит проводиться в усній та письмовій формі.					

7. Політика навчальної дисципліни

Зміст курсу спрямований на системний, методичний розвиток музичних здібностей студентів: мелодичного, тембрового, ладового, гармонічного, поліфонічного слуху, метроритмічного відчуття, музичної пам'яті, музично-слухових уявлень, тобто музично-слухового досвіду. Фахове сольфеджіо сприяє розвитку цих якостей за допомогою цілеспрямованого впливу на слух системою особливих форм завдань і вправ.

Письмові роботи:

• Всі письмові завдання, виконання яких передбачено навчальною дисципліною, студент повинен виконувати вчасно. Семестрові письмові роботи здаються в установлений графіком термін.

• Виконання практичних письмових завдань для самоконтролю є рекомендованим для кращого засвоєння навчального матеріалу.

Академічна доброчесність:

• Студенти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності при виконанні індивідуальних контрольних завдань. У разі списування і плагіату при виконанні завдання, студент отримує незадовільну оцінку за нього. У разі повторного списування чи виявлення плагіату студент не допускається до семестрового іспиту.

Відвідування занять

• Студент повинен відвідувати всі види занять з дисципліни (лабораторні) за розкладом.

• Пропущені заняття з поважної причини студент повинен в обов'язковому порядку відпрацювати, тобто самостійно вивчити тему, здати її викладачеві в призначений час (останній строк – за три дні до початку заліково-екзаменаційної сесії), за кожне пропущене заняття студент отримує по 2 додаткових завдання, що відповідають темі.

• Студент повинен дотримуватися правил відвідування занять в університеті, етики поведінки (не запізнюватися на заняття, не заважати вести заняття, вимикати у час заняття мобільні телефони та інші цифрові електронні пристрої або перевести їх у беззвучний режим).

Комунікація та групова співпраця є важливими компонентами засвоєння знань і професійних компетентностей під час курсу (модуля). Тому для виконання вимог курсу (модуля) студенти мають брати участь в усіх аудиторних заняттях, причому перед тим ознайомитися з обов'язковою для вивчення теми літературою. У разі пропуску заняття без поважних причин, які задокументовані, оцінка за проміжний контроль автоматично знижується на 10%.

8. Рекомендована література

Базова:

1. Афоніна О. С., Баранова В. О. Сольфеджіо: навч. посібник. Київ : НАКККиМ, 2010. 226 с. нот.
2. Афоніна О. С., Баранова В. О. Сольфеджіо на основі сучасної, джазової та естрадної музики : навч. посібник. Київ : НАКККиМ, 2010. 148 с. нот.
3. Коваль, М. П. Сольфеджіо. Одноголосся та двоголосся. Київ : НАКККиМ, 2010. 40 с. нот
4. Козинська К. Б. Двоголосне сольфеджіо. Київ : НАКККиМ, 2013. 41 с. нот.
5. Павленко Т. Сольфеджіо на основі українських народних пісень. Київ: «Музична Україна», 2008. 112 с. нот.
6. Стронько, Б. Ю. Диктанти з сольфеджіо (одноголосні, 6 двоголосні, інтервально-акордові, гармонічні). Вінниця : Нова Книга, 2008.
7. Фоменко, Л. В. Сольфеджіо: навчальний посібник. Київ, 2018. 84 с.
8. Ганзіна Т. І. Правила з елементарної теорії музики. Київ : Мелосвіт, 2007. 76 с

Додаткова література:

1. Ходоровська І. М. Збірник диктантів з сольфеджіо на матеріалі українського фольклору та музики українських композиторів/мультимедійний посібник/. К., 2014.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського

www.dnpb.gov.ua/

3. Бібліотека українських підручників

<http://pidruchniki.ws/>

4. Сольфеджіо. Теорія музики. Аналіз. Гармонія <http://www.lafamire.ru>

5. Теорія музики, історія музики, аналіз музики. www.musicfancy.net/

6. Словник-довідник музичних термінів <http://term.in.ua/>

Викладач кандидат мистецтвознавства, доцент Романюк Л. Б.